

"גם קב לא תקבנו גם ברוך לא תברכנו"

מפרש ה'חתם סופר', הרי הפך הקב"ה את קללותיו של בלעם הרשע לברכה, נמצא אפוא שככל שהקללה גדולה יותר, הרי היא נהפכת לברכה גדולה יותר וכבר כתב רש"י הקי' שיקבה' קשה מ'ארה', לפיכך צווח בלק, 'גם קב לא תקבנו', לפחות אל תקלל קללות כה נמרצות, כדי ש'וברך לא תברכנו' שהברכות שלך לא יהיו כה גדולות ומכופלות.

חתם סופר

א נקודל'ה

"בלק ובלעם"

החתם סופר אומר שהפרשה הזאת של בלק זה הפרשה היחידה שצריך אמונה, ולמה? כי כל הפרשות האחרות נאמרו למשה וכדומה, אבל שיש שתי גויים באיזה פינה שרוצים לברך את כלל ישראל - זה רק הקדוש ברוך הוא יכול לדעת, וזה גם מה שכתוב בגמרא שבפרשת בלק הייתה צריכה להיות בקריאת שמע, אלא רק בגלל אורכו לא הכניסו את זה לקר"ש ולכאורה למה פרשת בלק אמורה להיכנס לקר"ש? אלא לפי הפשט הזה - הנ"ל די מובן שבגלל ענין האמונה - היה צריך להיות בקר"ש.

חתם סופר

"אפס קצהו תראה וכולו לא תראה"

כשאתה מוצא חסרונות בישראל אין אלה אלא "בקצהו" - אצל יחידים, "וכולו" - בכל כלל ישראל "לא תראה".

רבי מנחם מענדל מקוצק

"אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ"

אנו אומרים כל יום "מלאה הארץ קניינך" ומפרש אחד הצדיקים את כוונת הפסוק - "ארץ" מלשון ארציות, כל הארציות והגשמיות מלאה קניינים לעבודת ה' (לדוגי' באכילה שמברכים לפני וכו') וזה מה שבלק רצה - "ואגרשנו מן הארץ" - מן עבודת ה' שבארציות.

צדיקים

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מוריני
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"כרע שכב כארי"

אפילו אם בן אדם הגיע למצב של "כרע" - שנפל בעבודת השם עד שהגיע ל "שכב" - הדברים הכי גרועים, אפילו הכי "כארי" - קם כארי מזה.

ספרים

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו"

ידוע שכאשר אדם רוצה לעיין בספר, חייב הוא להחזיקו במרחק מסוים מעיניו, מפני שאם יתן את הספר סמוך לעיניו ממש - לא יצליח לקרוא את הכתוב בו. וזהו פירוש הפסוק "לא הביט און ביעקב" - הקב"ה אינו מסתכל בעוונותיהם של ישראל, והסיבה לכך היא כי "ה' אלקיו עמו" - בגלל שהקב"ה קרוב מאד לעם ישראל, ומחמת קרבתו הגדולה אינו יכול כביכול לראות את חטאיהם.

מהרש"ם מברעזען

"כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל"

לכאורה למה כתוב בתחילה "יעקב" ולאחריו הפסוק משתמש ב"ישראל", אלא "יעקב" מורה על קטני הדעת ופשוטי העם, ו"ישראל" מורה על גדלות המוחין ככתוב "כי שרית עם ה' ותוכל", קטני הדעת כשהם מתמודדים עם ניסיונות הם אומרים "כעת" - זה בגלל הזמן הזה והניסיונות בדור וכדומה, אבל ישראל יש לו אמונה ואומר "מה" - כל מה שקורה "פעל קל" - הקב"ה עשה ובוודאי לטובה וכל זה גם ענין מידת הענווה וזה מה שכתוב גם בהמשך הפרשה "ויעלהו במות בעל" בלק חיפש את המקום הגבוה והגאוה בכלל ישראל אבל הוא ראה רק את הענווה "וירא משם קצה העם" - הוא ראה את הקצוות של המילה "העם" שזה "מה" - דהיינו "ונחנו מה", וזה גם מה שאנו אומרים בליל שבת בפיוט כל מקדש "שכרו הרבה מאוד על פי פועלו" לכאורה או ששכרו הרבה מאוד או שזה על פי פועלו! אלא ש"שכרו הרבה מאוד" כשאומר "על פי" - שכל מה שקורה "פועלו" - זהו פועלו של השם.

דברי ישראל

כתוב שהאתון של בלעם נברא מששת ימי בראשית, ולכא' ידוע שהקב"ה לא עושה ניסים לחינם ובוודאי שלא לבלעם? אלא ידוע שמי שהוא מצד הסט"א ורוצה להרע לעם ישראל ח"ו - יכול הוא להרע רק כאשר הוא שותק, ואם מדבר בין ההכנה לעשיה - אזי בטל כוחו, וזהו העניין שהיה כאן עם בלעם, בלעם ידע שכשיבוא אל בלק יצטרך לדבר משהו כנהוג לפני מלך, מה עשה? התחכם ואחרי שעשה את כלל ההכנות הניח הוא את כוח הטומאה בפי הסוס כי הרי הסוס לא יכול לדבר וכך ישמר כוח הרשע, וכשיבוא לקלל - יקח בחזרה, מה עשה ה' - פתח את פי האתון שדיבר וממילא בטל כוח הטומאה ונאלץ לברך את כלל ישראל.

מדבר קדש

א זיס ווארט

"וירא בלק בן ציפור"

לכאורה למה נקראת פרשה בתורה על שמו של אותו רשע? אלא ענה על זה ר' מאיר מפרמישלאן בדרך צחות שידוע מאמר חז"ל "הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב" - כל הגויים אכן שונאים אותנו אך מסתירים זאת מאיתנו כדי שלא נוכל להיזהר מפניהם, אבל כאשר מגיע גוי כבלק שאומר קבל עם ועדה שהוא שונא אותנו - הרי הוא נהג כהלכה שעשיו שונא ליעקב ולכן הפרשה נקראת על שמו.

ר' מאיר מפרמישלאן

"ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא"

לכאורה היה צריך הכתוב לומר בלשון רבים: "כי רבים הם". אלא כתוב במדרש שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת, ומשל לחבילה של קנים, שאם יפרידו כל קנה וקנה בפני עצמו, בנקל ישברו כל אחד, אבל אם מתאגדים באגודה אחת, אי אפשר לשבור אפילו אחד מהם. וכך גם מצינו בתורה, שכל מקום שהיו כלל ישראל באחדות, השתמש הכתוב בלשון יחיד, בעת שהגיעו להר סיני נאמר: "ויחן שם ישראל נגד ההר" ופירש"י "ויחן" כאיש אחד בלב אחד. זו הייתה סיבת חששם של מואב: "ויגר מואב מפני העם כי רב הוא", היינו, על אף שהם רבים, מכל מקום הם בבחינת "כי רב הוא" מאוגדים ומאוחדים כאיש אחד, ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם.

ישמח משה

מפני מה חולל ה' נס כזה גדול ועל טבעי, שהאתון פתח את פיה ודברה? אלא הקדוש ברוך הוא רצה שבלעם יברך את ישראל במקום לקלל, כדי שאומות העולם יראו שאפילו הנביא שלהם מספר בשבחם של עם ישראל, ומברך אותם, ואז תיפול עליהם אימה ופחד. אולם הגויים שהכירו את בלעם ידעו שהוא חובב ממון, ואמרו לעצמם: "אולי בלעם מברך את עם ישראל, משום שהם הבטיחו לו שכר על כך", ולכן לא נגרם בכך קדוש השם, והגויים לא הכירו בזה שרצון ה' הוא זה שהפך את פיו של בלעם מקללה לברכה, ולא מרצונו ברך. על כן היה צורך בנס נוסף, על טבעי, שיראו אומות העולם שיד ה' בדבר, משום כך פתח ה' את פי האתון, והבינו שאף ברכתו של בלעם הייתה משמים, ולא בגלל שעם ישראל שחדו אותו בממון.

משך חכמה

"מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל"

מתחת לכל ברכה מסתתרת קללה שאותה ביקש בלק לקלל - איזו קללה הייתה על הפסוק הזה? אלא כתוב במדרש שטעם השם משכן היא שנתמשכן בעוונותיהן של ישראל שאם ח"ו ישראל יחטאו - הקב"ה יוכל לפרוע את חובתו על עצים ואבנים וממשכן אותם תחת בני ישראל, והנה ב' בתי במקדש הראשונים הם נגד אברהם ויצחק והיו נקראים "הר ושדה" אך בית המקדש השלישי הוא נגד יעקב אבינו יקרא "בית" - כי זה יהיה דירת קבע שכבר לא תיחרב, וזה מה שבלק רצה לקלל את עם ישראל ש"מה טובו" - מה טוב היה אם "אוהליך" - אוהל מלשון ארעי (הכוונה לבי בתי המקדש) "יעקב" - היה נגד יעקב ולא יוכל להיחרב ואז ח"ו "משכנותיך ישראל" - עם ישראל עצמו ח"ו היו המשכון.

מהר"א אסאד

"ויגל ה' את עיני בלעם וירא את מלאך ה' וגו' ויאמר אל

מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה ניצב לקראתי וגו'

לכאורה, אם לא ידע בלעם שמלאך עומד נגדם בדרך, אי"כ מה חטאו? הרי הוא עשה כדן שהכה את אתונו שלא המשיכה ללכת? אלא לאדם ניתנה בו דעת, ואם הוא רואה דבר שיוצא מגדר הרגיל, הוא ישר צריך להתבונן בדרכיו ולהשיג במעשיו לתקנם - שלא לחינם מראים לו זה, ולכן שייך חטא גם אם לא ידע, שהיה לו להבין כיון שלא הסכינה להמשיך.

מדבר קדש בשם של"ה הקדוש